

Εκταση **83** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **56,5** χλμ. Κάτοικοι **6.750** (ο δήμος Αίγινας το 2011: **13.190**)

Η Αίγινα βρίσκεται στη μέση του Σαρωνικού ανάμεσα στην Αττική, τη Μεγαρίδα και την Αργολίδα. Την περιβάλλουν οι νησίδες Τούρλος, Μόνη, Αγκίστρι, Μετώπη.

Η πρωτεύουσα Αίγινα απέχει 12 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά. Στις ακτές του νησιού σχηματίζονται αρκετοί όρμοι και ακρωτήρια. Στο βορειοδυτικό άκρο του νησιού είναι το ακρωτήριο Πλακάκια. Προς τα ανατολικά το ακρωτήριο Λιβάδια και ο ομώνυμος όρμος που βρέχει μια από τις πιο όμορφες ακτές της Αίγινας. Πιο πέρα βρίσκονται το Τσερατσίνι, η Σουβάλα και η Θέρμα, ο κόλπος της Βαγίας και το ακρωτήριο Τρούλος στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού. Στα ανατολικά υπάρχουν το ακρωτήριο και το αγκυροβόλιο της Αγίας Μαρίνας, που είναι το πλησιέστερο λιμάνι προς το ύψωμα του ναού της Αφαιάς.

Το νησί ζει σήμερα από την τουριστική κίνηση, την αλιεία και τη γεωργία. Φημισμένα προϊόντα του είναι τα εξαιρετικής ποιότητας φιστίκια, τα αιγινίτικα κανάτια και είδη λαϊκής τέχνης.

Στα αξιοθέατα της περιοχής, εκτός από τα αρχαιολογικά ευρήματα, συγκαταλέγεται και το κυβερνείο του Καποδίστρια («Παλάτι του Μπαρμπαγιάννη»). Στη μητρόπολη του Αγίου Διονυσίου, που χτίστηκε επί τουρκοκρατίας, ορκίστηκε η πρώτη ελληνική κυβέρνηση. Σώζεται το σπίτι που φιλοξένησε επί χρόνια τον Νίκο Καζαντζάκη. Διατηρούνται επίσης τα σπίτια των Τρικούπηδων, του Κανάρη και του Κουντουριώτη.

Αντίκρου στην Αίγινα βρίσκεται το καταπράσινο Αγκίστρι με τους πολλούς κολπίσκους με άμμο ή βότσαλο. Στην αρχαιότητα ονομαζόταν Κεκρυφάλεια. Έχει τέσσερα χωριά με συνολικά 800 κατοίκους (ο δήμος Αγκιστρίου το 2011: 1.120). Είναι η Σκάλα, το Μετόχι, τα Λιμενάρια και το Μεγαλοχώρι ή Μύλο. Στη Σκάλα ελλιμενίζονται τα φέρυ μπόουτ και στο Μύλο τα караβάκια που έρχονται από την Αίγινα.

Τηλέφωνα στην Αίγινα: Αστυνομία 229.70.23.333. Τουριστική Αστυνομία 229.70.27.777.

Δήμος 229.70.22.220. Λιμεναρχείο 229.70.22.328. ΟΤΕ 229.70.22.499. Κέντρο Υγείας 229.70.22.222. Κέντρο Περιθαλψής Άγριων Ζώων 229.70.28.367. Ταξί 229.70.22.635,.

Τηλέφωνα στο Αγκίστρι: Αστυνομία 229.70.91.201. Κοινότητα 229.70.91.260. Αγροτικό Ιατρείο 229.70.91.215.

Η ιστορία της Αίγινας

Ο Αιακός και η γενιά του:

Ο αρχηγός των θεών, Δίας, είδε κάποια στιγμή την ωραιότερη από τις είκοσι κόρες του ποταμού Ασωπού, την Αίγινα, που τον μάγεψε με τα κάλλη της. Πήρε τη μορφή αετού, την έκλεψε και την εγκατέστησε στο νησί Οινώνη, που από τότε ονομάστηκε Αίγινα. Εκεί, η νεαρή γυναίκα γέννησε τον Αιακό, που μεγάλωσε κι έγινε όμορφο παλικάρι. Η Ήρα μάλλον άργησε να μάθει τη νέα αυτή απιστία του άντρα της. Ο Αιακός ήταν πια μεγάλος όταν η οργή της θεάς έπεσε αμείλικτη στο νησί. Πυκνό το σκοτάδι σκέπασε τη γη που γέμισε φοβερά σκουλήκια, ενώ δηλητήριο μετέτρεψε τα νερά σε περιφερόμενο θανατικό. Τα ζώα ψόφησαν και οι άνθρωποι αφανίστηκαν. Μόνος του ο Αιακός τριγύριζε στην έρημη χώρα, ώσπου είδε στον κορμό κάποιας βελανιδιάς να κυκλοφορούν αμέτρητα μυρμήγκια. Ζήτησε από τον πατέρα του τον Δία να μετατρέψει τα μυρμήγκια σε ανθρώπους, ώστε να μην είναι μόνος. Το αίτημά του εισακούστηκε κι έτσι δημιουργήθηκε ο λαός των Μυρμιδόνων. Ο Αιακός έγινε πρώτος βασιλιάς τους.

Ήταν ονομαστός σε όλη την Ελλάδα για τη δικαιοσύνη και την ευσέβειά του. Σ' αυτόν προσέρχονταν άνθρωποι και θεοί, όταν χρειαζόνταν δεισιπείρα. Και ήταν τόσο μεγάλη η εκτίμηση που του είχαν οι θεοί, ώστε, κάποια φορά που ολόκληρη η Ελλάδα δεινοπαθούσε από ανομβρία, στάθηκε αρκετή μια θυσία του Αιακού για να ανοίξουν οι κρουνοί του ουρανού και να βρέξει.

Ο μαθητής του Αριστοτέλη και διάδοχός του στη διεύθυνση του Λυκείου της Αθήνας, Λέσβιος φιλόσοφος Θεόφραστος, αναφέρει ότι οι Αθηναίοι θεωρούσαν σημάδι πως θα βρέξει, όταν έβλεπαν σύννεφο στην κορυφή του υψώματος της Αίγινας «Διός Ελληνίου» (πανελληνίου) όπου υπήρχε ναός, τον οποίο, κατά την παράδοση, είχε κτίσει ο ίδιος ο Αιακός. Στους δεσμούς του με τους Ολύμπιους θεούς αναφέρεται και η παράδοση που κατέγραψε ο ποιητής Πίνδαρος ότι ο Αιακός βοήθησε τον Απόλλωνα και τον Ποσειδώνα στην οικοδόμηση των τειχών της Τροίας. Όταν το κτίσιμο τελείωσε, εμφανίστηκαν τρία φίδια που κατευθύνθηκαν στα τείχη. Τα δυο κινήθηκαν στις πλευρές που οι δυο θεοί είχαν υψώσει και πέθαναν. Το τρίτο πήγε στη μεριά που είχε κτίσει ο Αιακός, βρήκε πέρασμα και μπήκε στην πόλη. Ο Απόλλων προφήτευσε ότι η Τροία επρόκειτο να υποκύψει σε Αιακίδες απογόνους πρώτης και τρίτης γενιάς. Ο ένας θα ήταν ο γιος του Τελαμώνας κι ο άλλος ο δισέγγονός του Νεοπτόλεμος (βλ. και [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία του νομού Λέσβου**»: Στον Αϊ Στράτη).

Ο Αιακός παντρεύτηκε την Ενδηίδα, κόρη του Σκίρωνα των Μεγάρων, από την οποία απέκτησε τον Πηλέα και τον Τελαμώνα. Η κόρη του Νηρέα και αδελφή της Θέτιδας (που αργότερα επρόκειτο να παντρευτεί τον Πηλέα), η νύμφη Ψαμμάθη, του άναψε ερωτικό πόθο αλλά δεν τον ήθελε. Τρελός από έρωτα ο Αιακός την κυνηγούσε σ' όλο το νησί και εκείνη, για να τον ξεγελάει, μεταμορφωνόταν σε φώκια. Πλην όμως, δεν κατάφερε τελικά να του ξεφύγει. Το παιδί της ένωσής τους ονομάστηκε Φώκος. Μεγαλώνοντας, ξενιτεύτηκε στη Στερεά Ελλάδα κι έγινε επώνυμος οικιστής της Φωκίδας. Ξαναγύρισε κάποτε. Ο Αιακός τον δέχτηκε με ανοιχτές αγκάλες και του έδειχνε μεγάλη αδυναμία, τόση που ο Πηλέας και ο Τελαμώνας ζήλεσαν. Η ζήλια τους έγινε οργή, όταν είδαν ότι ο Φώκος τους ξεπερνούσε και στα διάφορα αθλήματα. Και ήταν και η μητέρα τους, η Ενδηίδα, που δεν ανεχόταν στα πόδια της το παιδί μιας άλλης. Συμφώνησαν να τον βγάλουν απ' τη μέση.

Αγάλματα νικηφόρα:

Ήρθε η ώρα τα τρία αδέρφια να ανταγωνιστούν στο πένταθλο. Η μια εκδοχή αναφέρει ότι ο Πηλέας έστειλε τον δίσκο στο κεφάλι του Φώκου που έμεινε στον τόπο. Η άλλη εκδοχή αναφέρει ότι τον δίσκο εξαπέλυσε ο Τελαμώνας, τραυματίζοντας βαριά τον αδελφό του, τον οποίο αποτελείωσε ο Πηλέας. Όπως και να έχει το ζήτημα, η συνωμοσία ολοκληρώθηκε. Μόνο που ο Αιακός έμαθε τι ακριβώς έγινε. Οργίστηκε κι έδιωξε τους δυο γιους του για πάντα από την Αίγινα. Ο Πηλέας μάζεψε τους Μυρμιδόνες κι έφυγε στη Θεσσαλική Φθία,

όπου έγινε βασιλιάς. Ο Τελαμώνας πήγε στη γειτονική Σαλαμίνα, ελπίζοντας ότι θα μπορέσει κάποτε να επιστρέψει στην Αίγινα. Ποτέ δεν γύρισε. Ο Αιακός έμεινε με τη μοναξιά του και κάποια στιγμή πέθανε. Τον έθαψαν δίπλα στον τάφο του Φώκου. Έγινε ένας από τους κριτές του Άδη (οι άλλοι δύο ήταν ο Μίνωας και ο Ραδάμανθυς ή ο Τριπτόλεμος).

Η αρχαιολόγος Θ. Καράγιωργα – Σταθακοπούλου σημειώνει πως το γεγονός ότι ο Αιακός ήταν προσφιλής γιος του Δία και ισόθεος κριτής μετά τον θάνατό του, σε συνδυασμό με την σχέση του με τη γη, υποδηλώνει ότι είναι πρόσωπο που από τη θρησκεία πέρασε στον χώρο των ηρώων: Το «Αιακός» προέρχεται από την «αία» που σημαίνει «γη περιβαλλόμενη από θάλασσα» (νησί). Η γυναίκα του, Ενδηίδα, επίσης σημαίνει «έγγειος θεά». Και η ερωμένη του Ψαμμάθη είναι νεράιδα (Νηρηίδα) της αμμουδιάς. Ακόμα και ο λαός του, μέσα από τη γη προήλθε (μυρμηγκία). Έτσι, δεν είναι τυχαίο το ότι από τον Αιακό της Αίγινας κατάγονται ήρωες Θεσσαλοί, Τρώες και Κορίνθιοι κι ανάμεσά τους ο μεγαλύτερος ήρωας της Ιλιάδας, ο Αχιλλέας.

Στην Αίγινα, λάτρευαν τον Αιακό ως ήρωα και του είχαν κτίσει ιερό, ενώ προς τιμή του είχαν τη γιορτή «Αιάκεια», στη διάρκεια των οποίων τελούσαν γυμνικούς αγώνες. Οι νικητές κρεμούσαν τα στεφάνια τους στο ιερό ως αναθήματα. Οι Αιγινήτες τον θεωρούσαν προστάτη τους πολιούχο και δάνειζαν το άγαλμά του στους συμμάχους τους, να το έχουν μαζί τους στη μάχη καθώς πανελλήνια ήταν η παραδοχή ότι έτσι ο Αιακός συντελούσε στη νίκη.

Ο Ηρόδοτος γράφει ότι στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, οι Αθηναίοι έβλεπαν τις σκιές του Τελαμώννα και του γιου του, Αίαντα, να προστατεύουν τα ελληνικά πλοία, ενώ μια αιγινήτικη τριήρης μετείχε έχοντας μαζί της τα αγάλματα του Αιακού και των απογόνων του. Μετά τη νικηφόρα ναυμαχία, ο Θεμιστοκλής φέρεται να είπε: «Δεν νικήσαμε εμείς τους Πέρσες αλλά οι θεοί και οι ήρωές μας».

Στην επιστροφή της στην Αίγινα, η τριήρης με τα αγάλματα έπεσε πάνω σε μοίρα του περσικού στόλου που κινήθηκε εναντίον της. Με αντεπίθεση, η τριήρης πανικόβαλε τους Πέρσες, οι οποίοι τράπηκαν σε φυγή.

Τα πρώτα ευρωπαϊκά νομίσματα:

Η λατρεία του Αιακού είχε για καλά παγιωθεί, όταν στο νησί έφτασαν άποικοι από την περιοχή της Επίδαυρου στην απέναντι πελοποννησιακή στεριά. Στους μετέπειτα αιώνες, οι δεσμοί ανάμεσα στην Επίδαυρο και την Αίγινα ήταν στενοί αλλά εδώ είμαστε υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουμε χωριστά την ιστορική εξέλιξη των δύο περιοχών, καθώς σκληρός ο διοικητικός διαχωρισμός ορίζει τα σύνορα της Αττικής λίγο έξω από την Επίδαυρο που δίκαια ίσως χαρίζει στην Αργολίδα.

Οι ιστορικοί χρόνοι βρήκαν την Αίγινα ισχυρό και πλούσιο εμπορικό κέντρο. Η περιφρονητική αθηναϊκή έκφραση «Αιγιναία εμπολή» ήταν απλά η ομολογημένη παραδοχή του εμπορικού δαιμόνιου των Αιγινήτων. Αναφερόταν στα αιγινήτικα μικροτεχνήματα που κατέκλυζαν όλες τις τότε γνωστές αγορές και γίνονταν ανάρπαστα. Η αθηναϊκή έκφραση σήμαινε «πράγματα ευτελούς αξίας».

Η ακμή και ο σεβασμός που η Αίγινα προκαλούσε καθρεφτίζονται στο γεγονός ότι πρώτα εκεί κόπηκαν νομίσματα στην Ευρώπη και πρώτα εκεί καθορίστηκαν μέτρα και σταθμά. Εκεί, όπως είναι φυσικό, λειτούργησε και το πρώτο στην Ευρώπη νομισματοκοπείο. Ειπώθηκε ότι ανήκε στον τύραννο του Άργους, Φείδωνα, που επεξέτεινε την επικράτειά του ως την Αίγινα.

Πριν από το 700 π.Χ., ως νόμισμα χρησιμοποιούσαν πλακίδια ή σφαιρίδια από χρυσό ή ασήμι ή ήλεκτρο με συγκεκριμένο βάρος. Και ραβδιά από σίδηρο με αιχμηρή την μια άκρη και πλατιά την άλλη. Αυτά τα ραβδιά ονομάζονταν οβολοί ή οβελοί (θα τα λέγαμε «σούβλες» εξού και ο «οβελίας») και ήταν τα νομίσματα με την πιο μικρή αξία (τα αρχαιότερα που γνωρίζουμε, βρέθηκαν στο Ηραίο του Άργους και χρονολογήθηκαν ότι ανήκουν στον Ζ' αιώνα π.Χ.). Ένας άνθρωπος με συνηθισμένες διαστάσεις μπορούσε να αδράξει στην χούφτα του έξι τέτοια ραβδιά. Οπότε, έξι οβολοί ισοδυναμούσαν με μία δραχμή, καθώς «δραχμή» σημαίνει αδραξιά (από το ρήμα δράττω που θα πει αδράχνω). Με όλα αυτά, η δραχμή επέζησε ως νόμισμα 2.650 χρόνια (από το 650 π.Χ. ως το 2002 μ.Χ., οπότε αντικαταστάθηκε από το ευρώ).

Στον καιρό του Σόλωνα (αρχές του Ζ' αιώνα π.Χ.), με μια δραχμή ή έξι οβολούς μπορούσε κάποιος να καλύψει τα έξοδά του μιας βδομάδας τουλάχιστον. Τότε, ανώτερη εισοδηματική τάξη ήταν οι πεντακοσιομέδιμνοι, αυτοί, δηλαδή που είχαν εισόδημα πάνω από 500 μέδιμνους τον χρόνο. Και μέδιμνος ήταν μια μετρική μονάδα ίση με 52,53 λίτρα ή με αξία

μιας δραχμής. Αυτό σημαίνει ότι ο πάμπλουτος της εποχής είχε εβδομαδιαίο εισόδημα κάτι λιγότερο από δέκα δραχμές. Ο αστός (ζευγίτη τον έλεγαν), κάτι λιγότερο από τέσσερις δραχμές, ποσό αρκετό για να μπορεί να συντηρεί βαρύ οπλισμό.

Τα πρώτα νομίσματα που εμείς γνωρίζουμε είναι λυδικά και ιωνικά (των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας) και χρονολογούνται λίγο μετά το 650 π.Χ. Λίγο αργότερα κυκλοφόρησαν της Αίγινας και γύρω στα 600 π.Χ. της Κορίνθου, ενώ αμέσως μετά βγήκαν τα αθηναϊκά. Στα 594/2 π.Χ., ο Σόλων προχώρησε στην πρώτη στην ιστορία υποτίμηση της δραχμής. Ως τότε, ήταν προσανατολισμένη προς τις αγορές της Κορίνθου, της Εύβοιας και της Αίγινας. Με την υποτίμηση, διευκόλυνε τις συναλλαγές με τις μικρασιατικές πόλεις. Έναν αιώνα αργότερα, οι ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας ακολουθούσαν το αθηναϊκό άρμα. Όμως, το ασημένιο νόμισμα της Αίγινας περνούσε ως επίσημο μέσο συναλλαγής και ήταν σεβαστό σε πολλές δωρικές πόλεις.

Η περιπέτεια της Αφαιίας:

Από τον Ζ' π.Χ. αιώνα η Αίγινα ήταν γνωστή και ως καλλιτεχνικό κέντρο με αναπτυγμένη την αγγειοπλαστική, τη γλυπτική σε μάρμαρο και τη χαλκοπλαστική (σπουδαίοι εκπρόσωποι ήταν οι Σμίλις, Γλαυκίας, Ονάτας). Σπουδαίο επίσης δείγμα αρχιτεκτονικής ήταν ο ναός της Αφαιίας. Κτίστηκε γύρω στο 600 π.Χ. και είναι ο χρονολογικά δεύτερος γνωστός μας δωρικού ρυθμού ναός (με πρώτο ένα στον Ακροκόρινθο). Στα 1811, ένας ταξιδιώτης σκόνταψε στα ριγμένα καταγής αετώματα που η βροχή ξεσκέπασε απ' τα χώματα, με αποτέλεσμα τα σπουδαία γλυπτά του ναού να κοσμούν σήμερα το μουσείο του Μονάχου.

Η Αφαιία ήταν κόρη του Δία και της Κάρμης, γεννημένη στην Κρήτη, όπου την είδε ο Μίνωας και την θέλησε δική του. Για να γλιτώσει, η Αφαιία έφυγε κυνηγημένη στην Αίγινα, όπου λατρεύτηκε ως θεά. Σήμερα, σώζονται είκοσι κολόνες του ναού.

Τα αγάλματα του μίσους:

Από το πρώτο τέταρτο του ΣΤ' π.Χ. αιώνα, η Αίγινα ήταν βεβαιωμένα ανεξάρτητο κράτος και ως τους περσικούς πολέμους ισχυρό και οικονομικά αναπτυγμένο. Και βρισκόταν σε διαρκή ανταγωνισμό με την Αθήνα. Ο ανταγωνισμός αυτός οδήγησε στη δημιουργία έχθρας που και οι δυο πλευρές συμφωνούσαν ότι είχε ξεκινήσει μετά την αποστασία της Αίγινας από την Επίδαυρο.

Ο Ηρόδοτος (Ε 82 – 88) γράφει ότι κάποια στιγμή έπεσε σιτοδεία στην Επίδαυρο οπότε οι εκεί κάτοικοι απευθύνθηκαν στο μαντείο των Δελφών. Η Πυθία τους σύστησε να στήσουν αγάλματα από ξύλο ήμερης ελιάς στη Δαμία και στην Αυξησία (στην Περσεφόνη και στη Δήμητρα). Ήμερες ελιές υπήρχαν τότε μόνο στην Αθήνα και οι κάτοικοι της Επιδαύρου σ' αυτήν κατέφυγαν. Οι Αθηναίοι τους έδωσαν το πολύτιμο ξύλο με τον όρο ότι κάθε χρόνο οι Επιδαύριοι θα πρόσφεραν θυσία στην Παλλάδα Αθηνά και στον Ερεχθέα.

Στήθηκαν τα αγάλματα, ξανάδωσε η γη καρπούς, τηρούσαν τη συμφωνία τους οι Επιδαύριοι κι όλα πήγαιναν καλά. Οι Αιγινήτες όμως που ήταν υπήκοοι της Επιδαύρου, κάποια στιγμή αποστάτησαν, έφτιαξαν πλοία κι άρχισαν επιδρομές και λεηλασίες στην πελοποννησιακή ακτή. Σε μια από αυτές, εισέβαλαν στην Επίδαυρο, έκλεψαν τα δυο αγάλματα και τα πήραν και τα εγκατέστησαν στην Αίγινα. Δημιουργήθηκε μάλιστα ολόκληρο καθεστώς χορηγιών και εορτών γύρω από αυτά.

Αφότου έχασαν τα αγάλματα, οι Επιδαύριοι έκοψαν τις θυσίες στην Αθηνά και στον Ερεχθέα. Κι όταν οι Αθηναίοι παραπονέθηκαν, τους απάντησαν ότι πλέον τα αγάλματα τα είχαν οι Αιγινήτες και άρα εκείνοι έπρεπε να θυσιάζουν κατά τη συμφωνία. Οι Αθηναίοι ζήτησαν από τους Αιγινήτες τα αγάλματα και πήραν απάντηση ότι ανάμεσα στην Αθήνα και την Αίγινα δεν υπήρχε καμιά διαφορά.

Ως εδώ, όλοι συμφωνούσαν ότι έτσι είχε η κατάσταση. Οι διαφορετικές εκδοχές ξεκινούσαν από αυτό το σημείο κι έπειτα.

Πάντα κατά τον Ηρόδοτο, οι Αθηναίοι έλεγαν ότι έστειλαν ένα πλοίο να πάρει τα αγάλματα. Οι άνδρες όμως δεν μπορούσαν να τα κατεβάσουν από τα βάρθρα τους κι έτσι έδεσαν τα αγάλματα με σχοινιά κι άρχισαν να τα σέρνουν προς το πλοίο τους. Τη στιγμή

εκείνη, βροντές ακούστηκαν κι έγινε σεισμός. Οι άνδρες τρελάθηκαν κι άρχισαν να αλληλοσκοτώνονται. Μόνο ένας σώθηκε κι επέστρεψε στο Φάληρο να διηγηθεί, τι έγινε.

Οι Αιγινήτες έλεγαν ότι δεν ήταν ένα πλοίο αλλά πολλά και πως επρόκειτο για εκστρατεία εναντίον τους οπότε εκείνοι ζήτησαν βοήθεια από το Άργος. Όσο οι Αθηναίοι προσπαθούσαν να σύρουν τα αγάλματα, οι Αργείοι τους αιφνιδίασαν και σκότωσαν όλους εκτός από έναν που γύρισε στο Φάληρο.

Η διαφορά τους δηλαδή εστιάζεται στο ότι οι Αιγινήτες υποστήριζαν πως αυτοί και οι σύμμαχοί τους νίκησαν τους Αθηναίους σε μάχη, ενώ οι Αθηναίοι έριχναν στους θεούς τα αίτια του κακού που τους βρήκε.

Ο Ηρόδοτος συμπληρώνει πως ούτε αυτός ο ένας τελικά επέζησε, καθώς, όταν τον είδαν οι γυναίκες των άλλων, άρχισαν να τον ρωτούν, τι απέγιναν οι άνδρες τους και πώς μόνο αυτός γλίτωσε, και να τον τσιμπούν με τις καρφίτσες τους, ώσπου ο δυστυχής πέθανε.

Ομοψυχία στη Σαλαμίνα:

Η έχθρα Αθήνας και Αίγινας συνεχιζόταν, όταν στα 491 π.Χ. φάνηκαν στο νησί κήρυκες του Πέρση Μεγάλου Βασιλιά Δαρείου Α', ζητώντας «γην και ύδωρ». Οι Αιγινήτες πρόθυμα δήλωσαν υποταγή, προκειμένου να μη χάσουν τις αγορές των μικρασιατικών ακτών και ίσως γνωρίζοντας ότι δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν σε έναν τέτοιο πόλεμο. Ήταν άλλωστε γνωστό ότι ένας από τους κύριους στόχους των Περσών ήταν η Αθήνα και οι Αιγινήτες δεν δυσκολεύονταν να πάνε με κάθε εχθρό των Αθηναίων.

Με τη σειρά τους, οι Αθηναίοι κατάγγειλαν την φιλοπερσική στάση της Αίγινας στη Σπάρτη, η οποία έστειλε στη σειρά τους βασιλιάδες της Κλεομένη και Λεωτυχίδη εναντίον της Αίγινας. Οι Αιγινήτες υποχρεώθηκαν να στείλουν στην Αθήνα ομήρους δέκα προκρίτους τους. Μετά τη μάχη στον Μαραθώνα (490 π.Χ.) και την αποχώρηση των Περσών από την Ελλάδα, οι Αθηναίοι προσπάθησαν με τον Μιλτιάδη να υποτάξουν την Πάρο αλλά απέτυχαν.

Οι Αιγινήτες διαπίστωσαν έτσι ότι οι Αθηναίοι δεν τα πήγαιναν καλά εκτός Αττικής και ξεκίνησαν πόλεμο με την Αθήνα που επρόκειτο να κρατήσει χρόνια:

Ο βασιλιάς της Σπάρτης Κλεομένης πέθανε το 487 π.Χ. Ευθύς αμέσως, οι Αιγινήτες ζήτησαν από τους Αθηναίους να ελευθερώσουν τους ομήρους που συνέχιζαν να κρατούν. Μεσολάβησε κι ο βασιλιάς Λεωτυχίδης σ' αυτό αλλά οι Αθηναίοι αρνήθηκαν. Σε αντίποινα, οι Αιγινήτες αιχμαλώτισαν ένα αθηναϊκό πλοίο που μετέφερε επισήμους στο Σούνιο. Ο πόλεμος είχε κάθε απαιτούμενη αφορμή για να ξεσπάσει.

Έτσι κι αλλιώς, η συνέχιση των εχθροπραξιών ευνοούσε την πολιτική του Θεμιστοκλή που επίμονα ζητούσε να γίνει η Αθήνα ναυτική δύναμη. Οπωσδήποτε, ο πόλεμος που το 483 συνεχιζόταν σφοδρός, έπαψε μπροστά στον περσικό κίνδυνο που εκδηλώθηκε με την εκστρατεία του Ξέρξη (480 π.Χ.). Αυτή τη φορά, οι Αιγινήτες συντάχθηκαν με τους λοιπούς Έλληνες και μάλιστα ανδραγάθησαν στη Σαλαμίνα.

Η αιγινήτικη συνεισφορά στον ελληνικό στόλο ήταν 42 πλοία αλλά η μεγάλη τους συμβολή εντοπίζεται στο ότι οι Αιγινήτες συντάχθηκαν με την άποψη του Θεμιστοκλή να διεξαχθεί εκεί η κρίσιμη ναυμαχία. Διακρίθηκαν στη διάρκεια της μάχης, έλαβαν το αριστείο και έτυχαν της τιμής να γίνει στο νησί τους η διανομή των λάφυρων. Κι όσα ακρόπρωρα τους αναλογούσαν, τα κατέθεσαν στους Δελφούς μαζί με τρία χρυσά αστέρια.

Συμμετείχαν και στις μάχες των Πλαταιών και των Ερυθρών χωρίς εκεί να διακριθούν αλλά και στη ναυμαχία της Μυκάλης. Το όνομα της Αίγινας αναφερόταν στον τρίποδα που οι μετέχουσες στους περσικούς πολέμους πόλεις αφιέρωσαν στους Δελφούς. Συμμετείχαν επίσης στην εκστρατεία για την απελευθέρωση των ελληνικών πόλεων της Ιωνίας και των νησιών κι αποχώρησαν, όταν από την ελληνική συμμαχία αποσύρθηκαν οι Σπαρτιάτες.

Άγρια καταδίωξη:

Ο ανταγωνισμός Αθήνας και Σπάρτης έφερε την Αίγινα (καθώς και τα Μέγαρα) στο πλευρό

των Πελοποννησίων. Οι Αθηναίοι ένιωθαν σα να βρίσκονταν με τη θηλιά στο λαιμό καθώς σε περίπτωση σύγκρουσης δεν θα είχαν ελευθερία κινήσεων στον Σαρωνικό. Έψαχναν αφορμή «να τελειώνουν» με την Αίγινα. Τους δόθηκε, όταν τα Μέγαρα άνοιξαν πόλεμο με την Κόρινθο (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία των Μεγάρων**»: Αποστασίες και παρακμή) και ζήτησαν αθηναϊκή βοήθεια για να αποστατήσουν από την Πελοποννησιακή συμμαχία, της οποίας σπουδαίοι εταίροι ήταν οι Κορίνθιοι. Ο αθηναϊκός στόλος έπλευσε στον Λιμένα των Αλιέων (σημερινό Πόρτο Χέλι) που τότε ήταν το σύνορο ανάμεσα στο φιλικό στην Αθήνα Άργος και την Κόρινθο. Η απόβαση αποκρούστηκε, οι Αθηναίοι ξαναμπήκαν στα πλοία τους και κίνησαν να επιστρέψουν στον Πειραιά. Έξω από το νησί Κεκρυφάλεια (το σημερινό Αγκίστρι), συναντήθηκαν με τον στόλο των ενωμένων Κορινθίων, Επιδαύριων και Αιγινητών. Στη ναυμαχία που ακολούθησε, οι Αθηναίοι νίκησαν. Οι αντίπαλοί τους χωρίστηκαν κι έβαλαν πλώρη κάθε στόλος για την πόλη του. Στον πλου της επιστροφής τους στο νησί, οι Αιγινήτες έπεσαν πάνω σε άλλο αθηναϊκό στόλο, υπό τον Λεωκράτη. Στη νέα ναυμαχία (458 π.Χ.), ο στόλος της Αίγινας γνώρισε βαριά ήττα: 73 τριήρεις της αιχμαλωτίστηκαν. Όσες σώθηκαν, κατέφυγαν στο λιμάνι τους, ενώ οι Αθηναίοι τις κυνήγησαν και με την ευκαιρία, ξεκίνησαν στενή πολιορκία.

Σπαρτιατικός αντιπερισπασμός στα Μέγαρα και σπαρτιατικές ενισχύσεις στην ίδια την Αίγινα δεν έφεραν αποτέλεσμα. Το νησί, τελικά, κυριεύτηκε (457). Περίπου είκοσι χρόνια αργότερα (429), όταν πια είχε ξεκινήσει ο Πελοποννησιακός πόλεμος, οι Αθηναίοι εκδίωξαν όλους τους Αιγινήτες (άνδρες, γυναίκες, παιδιά) από το νησί. Οι Σπαρτιάτες τους παραχώρησαν για να ζήσουν την περιοχή της Θυρέας (κοντά στο σημερινό Άστρος) που μόλις είχαν κυριεύσει από τους Αργείους. Στην Αίγινα, στάλθηκαν Αθηναίοι κληρούχοι, ανάμεσα στους οποίους και ο πατέρας του Πλάτωνα καθώς και του Αριστοφάνη. Αιτία για όλα αυτά ήταν ο φόβος των Αθηναίων, μη βρεθούν κάποια στιγμή στην Αίγινα Σπαρτιάτες και πάρουν το νησί οπότε θα τους είχαν στην πόρτα τους, όπως είχε γίνει και με τα Μέγαρα. Έχοντας εκεί δικούς τους κληρούχους, δεν υπήρχε φόβος να αιφνιδιαστούν.

Ούτε στη Θυρέα όμως μπόρεσαν να ζήσουν ήσυχα οι εκπατρισμένοι Αιγινήτες. Στα 422, ο αθηναϊκός στόλος με επικεφαλής τον Νικία χτυπούσε τα πελοποννησιακά παράλια και κάποια στιγμή έφτασε και εκεί. Οι Αθηναίοι έκαναν απόβαση, έκαψαν την πόλη κι αιχμαλώτισαν όσους βρήκαν από τους κατοίκους.

Η Αίγινα αποδόθηκε στους Αιγινήτες μόλις το 404, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός, Λύσανδρος, κυριεύσε την Αθήνα. Είχε όμως περάσει ένα τέταρτο αιώνα αφότου εκπατρίστηκαν και λίγοι ήταν αυτοί που θέλησαν να γυρίσουν πίσω. Κι όσοι επέστρεψαν, μετέτρεψαν το νησί σε «οίκο ηδονής», ένα απέραντο τόπο ψυχαγωγίας των ευκαιριακών επισκεπτών. Τίποτα πια δεν μπορούσε να φέρει πίσω τα περασμένα μεγαλεία. Αναπόφευκτα, ακολούθησε παρέλαση των κατακτητών:

Κάσσανδρος στα 318, Δημήτριος ο Πολιορκητής στα 307, Αιτωλοί και Ρωμαίοι στα 210 με τους Ρωμαίους να πωλούν δούλους τους κατοίκους του νησιού και τους Αιτωλούς να πωλούν το ίδιο το νησί στον Ατταλο για τριάντα τάλαντα, πάλι Ρωμαίοι το 129. Στους βυζαντινούς χρόνους η Αίγινα έγινε στόχος αλλά και ορμητήριο πειρατών με αποτέλεσμα οι λιγιστοί κάτοικοί της να αποσυρθούν στο εσωτερικό και να κτίσουν την Παλαιόχωρα.

Στα 1317, ήρθαν οι Φράγκοι. Την έδωσαν προίκα στον Αντονέλο Κλαοπένα (1390), οπότε πέρασε στους Καταλανούς. Ανήμερα Χριστούγεννα του 1537, ενέσκηψε ο ναύαρχος πειρατής Χαΐρεντίν Μπαρμπάροσα που όλο τον προηγούμενο χρόνο είχε ρημάξει τις Κυκλάδες. Οι γέροι σφάχτηκαν. Οι γυναίκες πουλήθηκαν στα κωνσταντινουπολίτικα χαρέμια. Οι άνδρες σκλάβοι κωπηλάτες στις γαλέρες. Ελάχιστα πρόλαβαν να κρυφτούν.

Στα 1687, την Αίγινα κατέλαβε ο Βενετσιάνος Φραντζέσκο Μοροζίνι. Με τη συνθήκη του Πασάροβιτς (1718) οι Τούρκοι την πήραν πίσω.

Προσωρινή πρωτεύουσα:

Στα 1821, οι Αιγινήτες βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή της Επανάστασης, ενώ το νησί έγινε καταφύγιο των αμάχων της Αθήνας αλλά και εκείνων που σώθηκαν στις καταστροφές των τόπων τους (Ψαρά κ.ά). Ήδη, αυτά τα χρόνια, η Παλαιόχωρα είχε αρχίσει να φθίνει. Από το 1769, μια πρώτη κατοικία είχε κτιστεί στην παραλία. Ήταν η έπαυλη του Βούλγαρη με μορφή φρουρίου (γνωστή ως Περιβόλα). Υπήρχε εκεί κοντά το μετόχι της Φανερωμένης, κατοικία του επισκόπου, όπου αργότερα κτίστηκε ορφανοτροφείο, μετέπειτα φυλακές. Λίγο πριν από το 1800, κτίστηκαν στην παραλία τρία μαγαζιά. Μετά, η κατοικία του Δ. Μάρκελλου. Έπειτα, του Λογοθέτη, γνωστή ως Σπιτάρα, όπου αργότερα εγκαταστάθηκε το Εθνικό Τυπογραφείο. Στη συνέχεια, κτίστηκαν τα σπίτια των Λυμπερόπουλου, Ζωγράφου και Μαλοκάη, ο οποίος το παραχώρησε αργότερα στον κυβερνήτη Καποδίστρια για να γίνει σχολείο. Από το 1806, άρχισε να κτίζεται ο μητροπολιτικός ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Ως την απελευθέρωση, ο πυρήνας της πόλης της Αίγινας είχε δημιουργηθεί. Μετά, έκτισαν σπίτια εκεί ο ναύαρχος πια Κωνσταντίνος Κανάρης, ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ο Μαυροκορδάτος, ο φιλέλληνας Ι. Φίνλεϊ, ο Σπυρίδων Τρικούπης κ.α. Στα 1828, η πόλη της Αίγινας υπήρχε. Στις 6 Ιανουαρίου 1828, ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας, Ιωάννης Καποδίστριας, αποβιβάστηκε στο Ναύπλιο. Στις 11, έφυγε στην Αίγινα. Στις 12, παρέλαμβανε την εξουσία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Η Αίγινα ήταν πια η πρώτη πρωτεύουσα. Προσωρινή έστω. Για τους ντόπιους, ο κυβερνήτης ήταν ο «Μπαρμπαγιάννης». Ο οποίος «Μπαρμπαγιάννης» ζήτησε και ξεκίνησε εκεί η καλλιέργεια της πατάτας, τροφής σχεδόν άγνωστης ως τότε στην Ελλάδα. Στις 3 Οκτωβρίου του 1829, η έδρα της ελληνικής κυβέρνησης μεταφέρθηκε στο Ναύπλιο.

Ως τα 1905, η επικοινωνία της Αίγινας με τον Πειραιά γινόταν τρεις φορές την εβδομάδα με ιστιοφόρα καΐκια. Τη χρονιά εκείνη, δρομολογήθηκε ένα μικρό ατμόπλοιο που έμεινε στην ιστορία με το φραγκολεβαντίνικο όνομα «το λεπτιμπατό» (από το γαλλικό «Le petit bateau», που σημαίνει «το μικρό πλοίο»). Σήμερα, η επικοινωνία είναι καθημερινή και πυκνή.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 24.3.2010)